

ACC. N:R **M. 15526** : 1-5.

Landskap: *Skåne* ..... Upptecknare: *Carl Axel Nilsson*
Härad: *Färs* ..... Berättare: *Emil Eriksson, Lövde*
Socken: *Lövde* ..... Berättarens yrke: *lantbrukare*
Uppteckningsår: *1962* ..... Född år *1884* i *Lövde*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-5.

Lw F 73

Någon bystämma har inte förekommit under min tid — dock minns jag, att min faders talat om bystämma. Mejeriföreningen bildades 15 november 1894. Förut hade bönderna sålt sin mjölk till Sjöbo. De större gårdarna hade dock ett eget mejeri. Å 1901 bildades en hönkförening, som antäste Per Nilssons "banding". Det var vanligt, att bönderna sjöbo hade en hön på gården; detta system bibehöll endast de större gårdarna, då en hönförening bildades 1910. Omkring 1920 bildades en slaktförening. Dessa föreningar existera inte nu längre. Alla jordbruksföretagningar kom från godslen (Söndelary, Bällinga och Snogehalm), som föreskrev arrendatorerna hur jorden skulle skötas. Arrendatorerna fick dessutom göra dagsverken på godslen för vilka de inte fick någon betalning. Häntorer tillkom 18 meter vedhuggning per man samt brandkörsel. För fjams det mycket får, eftersom dessa kunde omsättas till rena pengar (10 kr för ett lamm, 15 kr för ett får), men efter hand fick man upp ögaren för vilken skade fåren gjorde. Då mejeriet tillkom skaffade sig bönderna fler kor, vilket gav en bra inkomst. Tingarna finns än idag kvar i oförändrat skick, men på all "lätt" mark har skog planterats. Soc-

Kerbeten började odlas för ca. 20 år sedan — man hörde inte att de kunde odlas i Sövede. (detta berodde på att godsens inte odlade dem). Någon mängling har inte förekommit under min tid; dock har jag hört hur min faders hämbade mängel till åkarna. Öppna diken var vanliga för. Nu finns endast ett och annat täckdike, eftersom vattennivån ständigt har sjunkit i Sövedesjön. Sjöbo var ett handelscentrum för Sövede och därifrån utskickades också agenter för olika fjumor. För ca. 78 år sedan kom de nya plogarna (bl.a. "Oliverploga" med fräskalåse). Därefter kom de andra nya jordbruksredskapen. "Bätkie mans tvän" gick i länkmannaskolor (Ålmarp eller Dala), och när de kom hem spred de sin kunskap. För hade in "Kronoräg" som lagades med skäiv, och "frästavägen" (mellan Sövede och Bällinge) som lagades med guss. En vägstyrelse bestående huvudsakligen av mycket skäiv eller guss som skulle läggas på vägarna. Därefter hade vägstyrelsen syn, och de bönder som inte skött sina vägar som de skulle, fick göra om vägförhållningen. Omkring 1930 övertog staten vägarna. Nya åkdon i Sövede var cykeln som kom ca. 1895, och bilen som kom år 1920. Malmö - Tomelilla järnvägen blev färdigbyggd ca. 1892. Denna järnväg betydde ett väldigt

uppsting för bygden. I Nebelöel fanns ett tegelbruk, och i Sjötö
 fanns ett gjuteri och ett spinneri. Dessa fick nu ökad produk-
 tion genom att järnvägen ökade konsumtionen. Samtliga stationer vid
 järnvägen blankade upp. På Sjötö marknad, som hölls en gång i
 månaden vid sekelskiftet, ökade kreaturshandlen — det blev bekvämt
 att packa djuren på järnväg. Posten skickades till en början med
 diligensen, som gick mellan Sövde och Bällinge. Då järnvägen
 kom tillsattes en lantkörtörare i Sövde. Något gästgiveri eller skjuts-
 håll har det inte funnits här. Det var många som emigrerade till
 Amerika på 1870-talet. Först ca. 1910 upphörde emigrationen helt.
 Denna emigration berodde på dåliga tider i bygden samt festenheten att bli
 egen jordägare i Amerika. Vid sekelskiftet följde ännu kalasen gamla
 traditioner — man hade "föning" med sig (då helst spettekaka), det
 var dans på lojen, man spelade "knack" och drack "boelty". Bröllopen
 firades ofta i 2 dagar. Inbjudningen skedde genom att man sed an-
 king och bjöd muntligt. De flesta kalasen var förlagda till julen.
 Vid sekelskiftet började kväla komma till bygden — det blev då
 bl.a. dans på en jordkoma eller hävelagt lösa och för musiken svar-

de oftast en dagspelare. Någon gång kom även en ambulanderande krog på besök. Förhållandet mellan godsägare och bönder har alltid varit bra i Sövde — dock strejkade bönderna år 1904 för att få bättre betalt. Alla mysketer fick man för i kyrkan — dessa uppläste prästen efter högmässan. Det blev inte vanligt med bidningar förrän järnvägen blev till i Sövde hade man "Ustads allehandla" och "Skånska dagbladet". Oftast var det fyra hushåll om en bidning. Vid sekelskiftet bildades en sångförening, som leddes av kanton. Repertoaren bestod endast av psalmer och religiösa visor, och det var bara i kyrkan man sjöng. Vid adelns bröllop och begäringar var det vanligt att sångföreningen fick sjunga för att kasta glans över tillställningen. För de gamla kvinnorna i Sövde spelade det muntliga berättandet en stor roll — de berättade mycket sagor och sägner, ty vidskepelsen var stor. Bl. a. skulle "granisse" till julen ha sin gått på ett fat. (Dessa gamla kvinnor verkade som en "äktenkapstuga" i Sövde, dit ungdomen sökte sig för att erhålla god råd angående sin tillkommande). Efter första världskriget började kyrkorgningen att minskas. Då radionyhetstjänsten började sändas stannade de flesta äldre hemma, ty vägen till kyrkan var oftast lång. Själva

ACC. N:R M. 15526:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Var jag med på det sista husfirandet i Sövede ca. 1894. Några vackra
seriösa har det inte funnits här i byaden, vad jag kan minnas.

5